

नेपाल सरकार
वातावरण, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन विकास समिति
वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र

५५३९३९०, ५५३९२३७, ५५३९३९१
फ्याक्स: ९७७-१-५५४२३९७
पो. ब. नं. १४३६४, काठमाडौं
Web: www.aepc.gov.np

खुमलटार, ललितपुर

पत्र संख्या:

चलानी नं.:

‘५ लाख भन्दा बढी सुधारिएको चुलो जडान सम्पन्न समारोह’ सम्बन्धी
(500,000+ Improved Cooking Stove Dissemination Celebration)
प्रेष विज्ञप्ति

वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र (AEPC) नेपालमा वैकल्पिक तथा नवीकरणीय ऊर्जाका स्रोत र प्रविधिहरूलाई प्रवर्द्धन गरी ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गर्ने मानिसहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने र परम्परागत ऊर्जा माथिको निर्भरतालाई कम गर्ने उद्देश्यले वातावरण, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय अन्तर्गत रहेर कार्य गर्ने गरी वि.सं. २०५३ तदनुसार सन् १९९६ सालमा स्थापित संस्था हो। यस केन्द्रले नेपालमा नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधिहरूको प्रवर्द्धन तथा विकासको लागि नेपाल सरकारको प्रमुख निकाय (Focal Agency) को रूपमा कार्य गर्दछ। यस केन्द्रले स्थापनाकालदेखि नै गुणस्तरीय तथा वातावरणमैत्री जैविक ऊर्जा प्रविधिहरूको प्रवर्द्धनको माध्यमबाट ग्रामीण भेगका जनताको जिवनस्तरमा सुधार पुऱ्याउने उद्देश्यकासाथ जैविक ऊर्जा प्रविधिको क्षेत्रमा क्रियाशील हुँदै आइरहेको छ। यस केन्द्रद्वारा विभिन्न दातृ निकायको सहयोगमा सन् १९९९ देखि २०१२ सम्म (दुइ चरणमा) सञ्चालित ऊर्जा क्षेत्र सहयोग कार्यक्रम अन्तर्गतको जैविक ऊर्जा सहयोग कार्यक्रमको माध्यमबाट नेपालको सबै भौगोलिक क्षेत्रमा विविध प्रकारका सुधारिएको चुलोहरूको प्रवर्द्धन तथा विस्तार हुँदै आएको छ। सुधारिएको चुलोको प्रवर्द्धनबाट घरभित्रको धुवाँ प्रदुषणमा कमी, दाउराको खपतमा कमी तथा पकाउने समयमा बचत गर्नमा उल्लेख्य योगदान पुऱ्याएको छ। सरकारी, गैरसरकारी, नीजि क्षेत्र, स्थानीय निकाय जस्ता विभिन्न संघसंस्थाहरूसँगको साभेदारीमा यस कार्यक्रमले सन् २०१२ को जुनसम्ममा ६ लाखभन्दा बढी सुधारिएको चुलो विस्तार गर्न सफल भएको छ।

यसै सन्दर्भमा दशकौंदेखि सञ्चालित यस कार्यक्रमको उपलब्धी तथा प्रभावकारितालाई, अझ बढी विस्तार, अनुशरण तथा प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले मिति २०६९ श्रावण ३ तदनुसार १८ जुलाई २०१२ मा “५ लाख भन्दा बढी सुधारिएको चुलो जडान सम्पन्न समारोह” (500,000+ ICS Dissemination Celebration) को आयोजना गर्न लागिएको छ। यो समारोह वास्तविक रूपमै “स्वस्थ भान्साको माध्यमबाट खुसीयालीपूर्ण घरायसी वातावरण निर्माणको गौरवमय उपलब्धी” हो। यसको साथै देशभरिका करीब २२ जिल्लाका ५० वटा गाविसहरूलाई घरभित्रको धुवाँमुक्त गाविस घोषणा गर्न सफल हुनु कार्यक्रमको अर्को महत्वपूर्ण कौशेदुङ्गा हो।

घरभित्रको धुवाँ प्रदुषण विश्वव्यापी रूपमा गम्भीर चिन्ता र चासोको विषय हो। विश्व स्वास्थ्य संगठनले घरभित्रको वायु प्रदुषणलाई विकोशोन्मुख देशहरूमा मृत्युको चौथो कारक तत्वको रूपमा सुचिकृत गरेको छ। नेपाल पनि यसबाट अछुतो रहन सकेको छैन। विश्व स्वास्थ्य संगठनद्वारा सन् २००९ मा गरिएको एक अध्ययन अनुसार नेपालमा घरभित्रको धुवाँ प्रदुषणबाट वर्षेनी ७,५०० व्यक्तिले ज्यान गुमाउने गरेको तथा अन्य हजारौं व्यक्ति विभिन्न प्रकारका स्वासप्रश्वासजन्य रोगबाट ग्रसित हुने गरेको तथ्यांक पाइएको छ। तसर्थ यस समारोहले एकातिर कार्यक्रमले हालसम्म हासिल गरेका प्रभावकारिताका सत्य तथ्य पक्षहरूलाई सार्वजनिक गर्ने कार्यमा महत्वपूर्ण स्थान राख्दछ भने अर्कोतिर भविष्यमा जैविक ऊर्जा प्रवर्द्धनको विकास, विस्तार तथा दिगोपनाको लागि सम्बन्धित सबै क्षेत्रबाट सहयोग तथा समन्वयको लागि आह्वान समेत गर्दछ। ६ लाख भन्दा बढी सुधारिएको चुलो विस्तार गरेको सफल अनुभवबाट यस केन्द्र सुधारिएको चुलो प्रवर्द्धनको लागि विश्वव्यापी सञ्जाल –“ग्लोबल एलायन्स फर क्लिन कुक स्टोभ” जसले सन् २०२० सम्ममा करीब १०० मिलियन अर्थात् १० करोड घरधुरीमा स्वच्छ तथा सफा इन्धनयुक्त चुलो प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्य लिएको छ को विश्वव्यापी लक्ष्यमा पनि महत्वपूर्ण योगदान दिन सक्ने देखिएको छ। सन् २०११ को तथ्यांक अनुसार नेपालका अझै ३० लाख भन्दा ग्रामीण घरधुरीमा सुधारिएको चुलो विस्तार गर्न बाँकी रहेको देखिन्छ। यसको अलावा नेपाल सरकार र विभिन्न दातृ निकायको सहयोगमा राष्ट्रिय ग्रामीण तथा नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रम मार्फत पनि सुधारिएको चुलोको साथै अन्य जैविक ऊर्जा प्रविधिको प्रवर्द्धन तथा विस्तारलाई उच्च प्राथमिकतामा राखिएको छ।

